

Asia: VN/463/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Perusajatus on hyvä. Asiakasmitoitus vaikuttaa positiivisesti asiakkaan saamaan palveluun, työn laatuun ja mahdollistaa systeemisen ja suunnitelmallisen lastensuojelun toteuttamisen, mm. riittävät tapaamiset lapsen ja sosiaalityöntekijän välillä.

Herää kysymys siitä, miten työntekijäkohtaista asiakasmäärää seurataan, onko se esim. kuukausittain laskettava keskiarvo, kuun viimeisen päivän tilanne tms. Joustoa ja liukumaa tarvitaan, koska asiakkaiden tilanteet vaihtelevat nopeastikin mm SHL-palvelujen puolella, josta asiakkaita siirtyy lastensuojeluun. Lastensuojelun asiakkaana olevien "työllistyvyys" voi vaihdella suuresti, stabiilissa tilanteessa oleva työllistää muutamia kertoja kuukaudessa, kun taas akuuttivaiheessa/huostaanoton valmistelutilanteessa asiakkaan asiaa hoidetaan päivittäin.

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuojelun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

Kyllä selkiyttää. Säädös on tarpeellinen, koska tapaukset, joissa kansainväliseen toimintaan liittyvää säätelyä tarvitaan, ovat lisääntyneet.

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

Säädös selkeyttää jo käytössä olevaa työkäytäntöä. Jo pykälän otsikko on selkeämpi kuin nykyinen. Se, että palvelutarpeen arvioinnissa perustellaan, ettei asiakas tarvitse lastensuojelun tukitoimia, selkiyttää ja konkretisoi asiaa asiakkaan suuntaan. Sosiaalityöntekijän ammatillisen arvioinnin mainitseminen pykälässä tuo ryhtiä/täsmällisyyttä palvelutarpeen arviointiin.

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

37 b§ on selkeästi tehostettua tukea, mm. moniammatillisuus.

Tehostetun avohuollon tukitoimen - avohuollon sijoituksen (sijoituksen tarpeen) yhteys hieman epäselvä.

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

Ei ole selkeä. Tarkoitetaanko laitospuolisuudella sijaishuollon osuutta pykälässä? Korvaako vieroitushoito terveydenhuollon palvelua?

Tärkeää on, että lastensuojelussa ei paikata terveydenhuollon palvelua ja että terveydenhuollon vastuu ei siirry lastensuojeluun.

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaikaa vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

julkisiin palveluihin (EHO-jaksoille) on todella pitkät jonot tällä hetkellä ja paikkoja on tarpeeseen nähden liian vähän. Jos EHO-jakson pituus kasvaa merkittävästi, jonotkin tällä kapasiteetilla kasvavat myös.

Pitkä siirtymäkausi on tarpeen, jotta yksiköitä saadaan lisää. Toki on vahvistettava muutakin lastensuojelua, laitoshoidoa, yhteistyötä lapsen kanssa toimivien tahojen kesken, jotta tarve EHO-jaksoille ei jatkaisi kasvuaan.

Julkisen sektorin tuottamana palvelun laatua voidaan mahdollisesti seurata systemaattisemmin ja myös yhteistyö esim. psykiatrian plk:n/osaston kanssa voi olla helpompaa, kun molemmat toimijat ovat julkisia.

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitukset tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Vähimmäismitoitus on hyvä. Sillä vastattaisiin lasten ja nuorten tarpeisiin. Pykälätekstin avulla selkiytyisi se, mikä yksikkö /palveluntuottaja voi esim. käyttää palvelustaan nimitystä vaativa sijaishuolto. Mitoituksen määrittely puoltaisi osaltaan myös sitä, että mahdollisesti yksityisetkin palveluntuottajat voisivat tuottaa erityistä huolenpitoa.

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Säädös vahvistaisi liikkumisvapauden rajoittamisen merkitystä. On tarpeen määritellä, miten säädös suhteutuu laitoshoidossa toteutettavan kiinnipidon säädökseen (välttämättömyys, kesto). Ehkäisevä näkökulma laitoksesta poistumisen estämiseksi on tärkeää huomioida jatkossakin.

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan

lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-avun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Tarve vielä selkeämmin määritellä laitoksen ja poliisin tehtävät ko. tilanteissa, koska säädöksen mukaan poliisilla harkintavalta virka-avun antamiselle > pelisäännöt/sovitut käytänteet. Miten poliisissa nähdään sijaishuollon tarkoituksen toteuttaminen, jos esim. nuori ei ole päihteiden käytön tms takia välittömässä vaarassa?

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

Turvaa yksikön päihteettömyyttä. Yhteydenpidon rajoittaminen, joka ei yksilöidy tiettyihin lapsen lähiverkoston henkilöihin on hyvä ja tarpeellinen joissakin tilanteissa. nähdään huolestuttavana, jos nuorta ei voi seuloittaa muualla kuin päihdehoidon ja sijaishuollon integroidussa palvelussa tai erityisen huolenpidon jaksolla.

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

Pääosin esitetyt muutokset ja pykälätekstien täsmennykset selkeyttävät säädöksen tarkoitusta ja näin ollen niiden soveltamista käytännössä. Antavat uusia mahdollisuuksia lapsen edun turvaamiseen avohuollossa sekä erityisessä huolenpidossa. Sosiaalityöntekijämitoitus on hyvä, tuo osaltaan näkyväksi lastensuojelun sosiaalityön vaativuuden ja monimuotoisuuden, jotka ovat kasvaneet viime aikoina.

Rahoituksen kunnille/kuntayhtymille laissa määrätyn sosiaalityöntekijämitoituksen toteuttamiseen tulee olla 100%.

Uusien ja täsmennettyjen pykälien perustelut ovat hyvät ja avaavat pykälän tarkoitusta, perustelut ovat taustatuki käytännön toiminnalle ja hyödyksi esim. perehdytyksessä.

Kallio Eija
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä - Lapsiperhepalvelut